

Počet žen ve výzkumu klesá, nedaří se kombinovat profesní a rodinný život

Technický týdeník | 24.2.2015 | Rubrika: Finance | Strana: 23 | Téma: TAČR

Současné nastavení pracovních podmínek ve výzkumu příliš nepočítá se ženami, které se chtějí vrátit z mateřské či rodičovské dovolené nebo vychovávají malé děti. Chybí dostupné mateřské školky, flexibilní úvazky, podpora aktivního otcovství nebo možnost práce z domova. Navíc hodnocení mladých vědkyň nepočítá s dobou strávenou péčí o děti. Výsledkem je velmi pomalý nárůst počtu žen ve vedoucích funkcích ve výzkumu i těch, které by se celoživotně věnovaly výzkumu. Přitom řada problémů je řešitelných, nesmí ale narážet na předsudky a stereotypy, shodli se účastníci semináře Technologické agentury ČR (TAČR).

„Když jsem se chtěla vrátit po půlroční mateřské dovolené, bylo potřeba smluvně vyřešit práci z domova,“ přibližuje svoje zkušenosti Kamila Vávrová z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví. Byla tak první, kdo si prosadil možnost kombinovat péči o děti s rychlým návratem do práce. Dnes jako dvojnásobná matka stíhá i špičkový výzkum, nejde to ale bez pomoci babičky ani bez soukromé školky. Místo ve státní školce totiž její nyní již čtyřletý syn nedostal.

„Stále se ale setkávám s pohledem, že matka malých dětí nemůže výzkum a zároveň péči o děti dělat dobře. Chvilí jsem i zvažovala, že vědu úplně opustím. Bylo to v období, kdy jsem se vrátila z druhé mateřské dovolené, skončil mi projekt a půl roku jsem neměla žádný grant,“ dodává Vávrová. Podle jejích zkušeností je problém v tom, že existují jen krátkodobé projekty a granty, takže ženy po mateřské se nemohou vrátit do výzkumného týmu. Naopak si musí často samy získat peníze na vlastní výzkum, což je ale po přerušení kariéry a péči o děti složité. „Po klasické tříleté rodičovské dovolené se kvalifikace nedá rychle získat zpět,“ dodává Vávrová.

Právě problémy se skloubením profesního a soukromého života, který stále počítá s tím, že hlavní péči o děti má obstarat žena, vede k tomu, že jen velmi málo žen pracuje ve výzkumu. Podle statistik Sociologického ústavu AV ČR pracovalo v roce 2012 v České republice mezi výzkumníky jen 27,4 % žen. Což je o 1,4 % méně než v roce 2001. Přitom magisterské obory v roce 2012 studovalo 60,4 % a doktorandské obory 44 % žen. Potenciál těchto „chytrých hlav“, které by se rády věnovaly výzkumu a inovacím, tak zůstává ležet ladem.

„Přestože narůstá počet vysokoškolsky vzdělaných žen, docentek je v českém prostředí aktuálně jen 26 % a profesorek jen necelých 16 %,“ dokládá Marcela Linková ze Sociologického ústavu AV ČR. Podle osobních zkušeností se vědkyně potýkají s představou, že ženy mají strávit tři roky doma s dítětem a až pak se vrátit k výzkumu. „V očích společnosti nemůže být dobrá matka zároveň excelentní vědkyní,“ shrnuje Linková. Podle žen-výzkumnic ale dlouhou rodičovskou dovolenou přicházejí o drahocenný čas, kdy se jejich obor vyvíjí. Navíc v současném systému financování pomocí projektů a vývoje nemají ženy vysokou šanci na získání financí.

„Pokud se chce, tak jde všechno, a my v Technologické agentuře chceme pomoci rovným příležitostí. Proto budeme zvažovat například zveřejňování genderově zaměřené statistiky nebo bonifikaci těch projektů, jejichž hlavním řešitelem jsou ženy nebo zavedení nákladů na péči o děti například v rámci dětských skupin nebo soukromých školek mezi uznatelné náklady v rámci projektů,“ přibližuje výstupy semináře předsedkyně TA ČR Rut Bízková.

Seminář „Co brání ženám ve výzkumné a řídicí činnosti“ byl součástí cyklu setkání Ženy ve výzkumu a podnikání pořádaných TA ČR. Seminář se konal v rámci Roku průmyslu a technického vzdělávání, jehož hlavním organizátorem je Svaz průmyslu a dopravy ČR pod záštitou vlády ČR.